

Handläggare:
Ulrika Engström, tel. 508 09 077
Lena Skott, tel. 508 09 032

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Underlag till budget 2009 med inriktning 2010 och 2011

Förslag till beslut

Stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden ska lämna ett underlag till kommunstyrelsen inför den centrala budgetberedningen. Underlaget ska beskriva bland annat trender, utvecklings-tendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar samt effekterna av dessa och eventuella åtgärder.

I ärendet redovisar förvaltningen strategiska satsningar och prioriterade frågor under kommande tre år, exempelvis fortsatt förskoleutbyggnad, parkinvesteringar, högre kvalitet på parkskötseln och en effektivare lokalanvändning för att möta ökade lokalkostnader.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom planeringsavdelningen i samråd med övriga avdelningar. Information har lämnats i förvaltningsgruppen den 14 april 2008.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunens budget innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret ska alltid utgöra periodens första år. Nämnderna ska lämna underlag till kommunstyrelsen. Långsiktigheten i stadens planering ska förstärkas genom att nämndernas analys av utvecklingen även för år två och tre ska ha större tyngd. Planeringen ska baseras på stadens Vision 2030.

Underlaget ska beskriva bland annat trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar samt effekterna av dessa och eventuella åtgärder. I detta ingår att beakta lokalförsörjning, kompetensförsörjning, omstrukturerings- och investeringsbehov samt den konkurrensutsättning och avknoppning som ska ske inom stadens verksamheter.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Sammanfattning av nämndens strategiska satsningar för att bidra till uppfyllelse av kommunfullmäktiges inriktningsmål under perioden 2009-2011:

Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besök

- Förebyggande och tidiga insatser bl.a. genom det brotts- och drogförebyggande arbetet och föräldrautbildningar.
- Långtgående samarbete med andra stadsdelsnämnder i innerstaden vad gäller ekonomiskt bistånd, flyktingmottagande, arbetsmarknadsåtgärder och vissa specialistfunktioner.
- I samarbete med trafikkontoret inventera platser och stråk där åtgärder behöver vidtas för att öka trivsel och trygghet för boende och besökare.
- Prioritera åtgärder i stadsdelens parker utifrån parkplanen, genomförda trygghetsvandringar, synpunkter genom klagomålshantering och medborgarenkäter samt genom samarbete med berörda fackförvaltningar.

Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

- Fortsatt utbyggnad av förskoleverksamheten. Skapa förskoleplatser i nybyggnadsområden med ändamålsenliga lokaler och utemiljöer.
- Det pedagogiska inslaget i förskolan ska öka. Fortsatta satsningar på pedagogisk dokumentation, utveckling av miljön inne och ute, handledning och arbetslagsutveckling och IT som pedagogiskt och administrativt stöd.

- Andelen förskollärare ska öka bland annat genom att vidareutbilda barnskötare till förskollärare och samarbeta med Stockholms universitet kring den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen.
- Satsning på ledningsutveckling inom förskoleverksamheten.
- Arbetet med att stärka vård- och boendekedjan för de mest utsatta och att utveckla samverkan med landstinget kommer att fortsätta.
- Högre kvalitet på parkskötseln, framför allt av renhållningen. Formerna för medborgardialog kommer att utvecklas.
- Intensifierat och strategiskt arbete för att minska sjukfrånvaron.
- Utveckla samarbetsformerna med de privata utförare som bedriver vård- och omsorgsverksamhet på Norrmalm.

Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

- Öka konkurrensen i parkverksamheten genom uppdelning i fler och mindre driftentreprenader, upphandling av underhållsentreprenader och av konsulter inom parkprojektering för stadsdelsnämndens tilldelade investeringsmedel.
- Ökade lokalkostnader ska mötas med en effektivare lokalanvändning.

Förskoleverksamhet

Befolkningsprognos

Antalet barn i förskoleåldern (1-5 år) beräknas öka till 3 322 barn år 2009. Därefter minskar antalet något fram till år 2011.

Befolkningsutveckling SDN Norrmalm, prognos för 2009-2011

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Barn 1-5 år	3 165	3 193	3 314	3 322	3 309	3 296

Den 31 mars 2008 kommer ca 1 560 barn vara inskrivna i den kommunala förskoleverksamheten vilket är en ökning jämfört med samma tidpunkt 2007 då ca 1 490 barn var inskrivna. Behovet av platser kommer att öka kraftigt i samband med inflyttning i Sabbatsbergsområdet medan ett minskat behov förväntas i Johannesområdet.

Minskning av barngruppernas storlek

Norrmalms förskolor har för närvarande barngrupper som omfattar 14 barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) och 18 barn i grupperna med de äldre barnen (3-5 år). Någon ytterligare minskning planeras inte under de närmaste åren.

Öka det pedagogiska inslaget i förskolan

Förskolorna har under de senaste åren arbetat med att stärka den pedagogiska verksamheten genom ett flertal utvecklingsprojekt och stora utbildningsinsatser för medarbetarna. För att behålla den höga pedagogiska kvaliteten krävs fortsatta satsningar på pedagogisk dokumentation, utveckling av miljön inne och ute, handledning och arbetslagsutveckling samt IT som pedagogiskt och administrativt stöd.

Öka andelen förskollärare

Andelen förskollärare inom Norrmalms förskolor är 56 procent. Det är en hög andel jämfört med staden i övrigt men förvaltningen har ändå som målsättning att öka andelen på sikt. Som en del i detta arbete deltar flera barnskötare i stadens satsning på vidareutbildning till förskollärare. Förvaltningen samarbetar med Stockholms universitet kring den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen.

Norrmalms förskolor har ett fortsatt gott rekryteringsläge, dels på grund av det geografiska läget, men också tack vare det goda rykte som det pedagogiska utvecklingsarbetet ger. Det är dock en stor rörlighet bland förskollärarna på Norrmalm. För att behålla den höga pedagogiska kvaliteten krävs därför att personalomsättningen analyseras närmare och ett aktivt arbete för att behålla förskollärarna i stadsdelen.

Minska sjukfrånvaron

Sjukfrånvaron inom förskoleverksamheten var 9,4 procent år 2007. Bilden är inte entydig eftersom det finns stora skillnader mellan och inom enheterna. Under planperioden intensifieras arbetet med att minska sjukfrånvaron på förskolorna. Det innebär bl.a. att göra en djupare analys av sjukfrånvaron, samarbeta på olika sätt med företagshälsovården, försäkringskassan och andra samarbetspartners samt lära av de arbetsplatser som har hög frisknärvaro.

Ledningsutveckling

Norrmalms förskolor är organiserade i stora enheter där cheferna har ett omfattande ansvar för pedagogisk kvalitet, ekonomi, personal, arbetsmiljö och lokaler. Detta kräver en väl fungerande ledning där olika kompetenser tas tillvara. En viktig fråga för förvaltningen de kommande åren är därför att utveckla, stödja och följa upp enhetschefernas arbete med att skapa väl fungerande ledningsorganisationer.

Ekonomisk utveckling – resursanvändning

Stadsdelsnämnden fördelar ut i stort sett hela förskoleschablonen i form av peng och faktisk kostnad för lokaler. Visst avdrag görs för nämnd och administration. Anslagen för barn i behov av särskilt stöd och barnomsorgsgarantin fördelas efter behov. Principerna för resursfördelningen är att ge budgetmässiga förutsättningar till självständiga enheter. Uppdraget är att nå målen inom tilldelad ekonomisk ram. Förskolecheferna förväntas bygga upp självständiga enheter med ett effektivt resursutnyttjande.

Valfrihet

Konkurrensutsättning sker genom brukarnas fria val och förskolepengen. De kommunala förskoleenheterna får stöd och information för att underlätta avknoppning. Styrningen från förvaltningen syftar till att skapa självständiga enheter som har goda förutsättningar att knoppa av.

Lokalförsörjning – utökning av förskoleplatser

Den största utbyggnaden av bostäder sker inom Sabbatsbergsområdet och där måste nya förskolor etableras. Under 2009 kommer den nya förskolan Medevi Brunn i Sabbatsberg att stå klar med plats för 30 barn. Förvaltningen för diskussioner med exploaterings- och stadsbyggnadskontoren och fastighetsägare om ytterligare nyetablering i Sabbatsbergsområdet. Det är bekymmersamt att det inte finns en tidig planering för förskolor och skolor med tillhörande ytor för lek och andra uteaktiviteter i Norra Stationsområdet. Se lokalförsörjningsplanen, bilaga 2.

Kostnadsutveckling lokaler

Förvaltningen följer kostnadsutvecklingen för förskolelokaler noggrant eftersom den stora nyetableringen medfört kraftigt höjda hyror. Hyreskostnaderna kommer också att stiga ytterligare i takt med att hyresrätter inom det kommunala bostadsbeståndet omvandlas till bostadsrätter. Antalet hyreskontrakt där hyresnivån överstiger maximinormen har ökat från 8 st. år 2005 till 17 st. år 2008. Förvaltningens bedömning är att denna utveckling kommer att fortsätta och att ca 25 av 42 hyreskontrakt kommer att överstiga maximinormen efter planperiodens slut. Se lokalförsörjningsplanen, bilaga 2.

Äldreomsorg

Befolkningsprognos

Antalet invånare 80 år och äldre, d.v.s. de som bedöms ha störst behov av äldreomsorg, minskar från ca 2 690 år 2007 till ca 2 420 år 2011. I dagsläget har ca 46 procent i åldersgruppen insatser i någon form från äldreomsorgen. Antalet personer i åldern 65-79 år beräknas öka från 5 410 år 2007 till ca 6 480 år 2011. I denna åldersgrupp har ca 28 procent någon form av äldreomsorgsinsats.

Befolkningsutveckling SDN Norrmalm, prognos för 2009-2011

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011
65-79 år	5086	5410	5610	5950	6214	6476
80 år +	2768	2687	2613	2541	2485	2421

Behovet av hemtjänstinsatser förväntas öka för i första hand gruppen 80 år och äldre mot bakgrund av ett allt längre kvarboende i ordinärt boende. Vid behov av vård- och omsorgsboende är det i första hand boende med demensinriktning som efterfrågas. För gruppen 65-79 år ser förvaltningen ingen tendens till att behoven av insatser kommer att öka under planperioden.

Antal personer med äldreomsorgsinsats 2005-2007

Insats	2005	2006	2007
Vård- och omsorgsboende med heldygns-omsorg*	423	395	403
Servicehus	169	159	157
Hemtjänst i ordinärt boende	959	1 008	1 446

* Motsvarar sjukhem, ålderdomshem, gruppboende.

Personalutveckling

Förvaltningen kommer utifrån aktivitetsplanen att upphandla driften av merparten av äldreomsorgens verksamheter fram till år 2010. Det innebär att antalet anställda i den kommunalt drivna äldreomsorgen kommer att minska betydligt. För de medarbetare, som efter det att upphandlingarna genomförts arbetar i äldreomsorgsverksamheter som drivs av stadsdelsnämnden, kommer utbildningar att genomföras utifrån behov.

Minska sjukfrånvaron

Under år 2007 var sjukfrånvaron 11,3 procent för personalen inom hemtjänstverksamheterna och 13,0 procent för personalen inom vård- och omsorgsboendena. De flesta sjukskrivna medarbetare är långtidssjukskrivna.

Inriktningen de närmaste åren är att arbeta med utvidgade bedömningar och åtgärder för långtidssjukskrivna i samarbete med företagshälsovården och försäkringskassan.

Samverkan

För att öka tryggheten och livskvaliteten för den enskilde kommer förvaltningen att utveckla samarbetet med stadens egna och upphandlade utförarenheter, bl.a. genom gemensamma möten på handläggar- och ledningsnivå. Samverkan med andra stadsdelsförvaltningar och med landstinget om hur de olika verksamheterna kan komplettera varandra kommer att fortsätta under planperioden.

Valfrihet

Inom ramen för valfrihet och mångfald genomförs en rad upphandlingar av verksamheter inom äldreomsorgen under perioden 2009-2010. Förvaltningen stödjer de verksamheter som i samband med upphandlingar visar intresse för avknoppning. Den upphandling av hemtjänst i ordinärt boende som har genomförts i Stockholm stad har resulterat i att den kommunala enheten Johannes hemtjänst blir en privat utförare från den 1 april 2008. Andelen personer på Norrmalm som får sin hemtjänst via privat utförare kommer då att uppgå till ca 76 procent.

Vård- och omsorgsboende

Värdurens vård- och omsorgsboende, som består av 117 servicehuslägenheter och 13 lägenheter med heldygnsoomsorg för demenssjuka, drivs på entreprenad av Attendo Care AB. Avtalet gäller till november 2008. Fastigheten är i behov av renovering och upprustning för att kunna erbjuda ett modernt och attraktivt äldreboende. Fastighetsägaren Micasa AB, stadsdelsförvaltningen och en referensgrupp med en bred representation från staden ingår i projektplaneringen.

Prioriteringar

För att kunna möta behoven hos dem som har stöd- och hjälpinsatser i ordinärt boende och underlätta för dem att bo kvar hemma trots omfattande omvårdnadsbehov, fortsätter arbetet att utveckla hemtjänsten. Stor vikt kommer att läggas på att utveckla kompetens, arbetsorganisationen och specialisering på olika uppgifter. Personalen kommer att erbjudas fortsatt handledning, bl.a. i arbetsmetoder och förhållningssätt.

Införandet av valfrihetssystem och upphandlingarna inom äldreomsorgen ställer nya och delvis andra krav på äldreomsorgens beställarfunktion. Vård- och omsorgsavdelningen kommer därför att arbeta med att utveckla

samarbetsformerna med de privata utförare som bedriver vård- och omsorgsverksamhet på Norrmalm.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Barn och unga med funktionsnedsättning

Totala antalet barn och unga med funktionsnedsättning har varit relativt konstant över tid, däremot tenderar gruppen med neuropsykiatriska diagnoser att öka. Stadens resursfördelningssystem är konstruerat så att de faktiska kostnaderna för denna grupp inte täcks eftersom behoven inte fångas upp fullt ut av resursfördelningssystemet. Kostnaderna måste täckas genom omprioriteringar från andra områden. Valfriheten för personer med funktionsnedsättningar föreslås öka och den enskilde ska ges större inflytande över insatsen, vilket medför att kostnaderna kan bli svåra att påverka.

Boende

För fysiskt funktionshindrade med utvecklingsstörning planerar förvaltningen för en gruppbostad med fem lägenheter vid Norra Bantorget samt två gruppbostäder i Sabbatsbergsområdet med fyra respektive fem lägenheter. Utöver ovanstående bör förvaltningen planera för två gruppbostäder för fysiskt funktionshindrade varav det ena bör vara ett övergångsboende för unga som flyttar hemifrån, eftersom det kan vara svårt att bedöma rätt boendeform innan den unge fått pröva ett eget boende.

Förutom detta beräknas ett behov av cirka 15 nya platser i stödboende för psykiskt funktionshindrade. Vidare ser förvaltningen svårigheter att tillgodose behovet av boenden anpassade för unga vuxna med psykiatrisk diagnos i kombination med missbruksproblem.

Intentionerna är att erbjuda brukarna valfrihet avseende boende. Det allt för låga utbudet av anpassade bostäder gör dock denna valfrihet ytterst begränsad. Under planperioden kommer förvaltningen att bevaka nybyggnationer och andra möjligheter för att tillgodose behovet av nya lägenheter i gruppbostäder. En översikt av stadens samlade behov av boenden bör tas fram och en plan upprättas för hur anpassade lägenheter ska skapas. Stadsdelen avser att upphandla driften av gruppbostäder under planperioden.

Kostnaderna för boende och placeringar i hem för vård och boende (HVB) inom socialpsykiatri har ökat de senaste åren. Kostnadsökningen bedöms fortsätta även under kommande treårsperiod.

Daglig verksamhet

Totalt har 65 personer inom stadsdelen daglig verksamhet, varav 13 i stadsdelsnämndens verksamheter och övriga genom placeringar i andra stadsdelar. En inventering av brukarnas behov av att ha sin dagliga verksamhet närmare hemmet pågår och eventuellt kommer antalet platser att utökas under de närmaste tre åren. Upphandling av daglig sysselsättning är planerad till år 2009.

Neuropsykiatriska funktionshinder

För att möta det stora behovet av stöd och hjälp för personer med neuropsykiatriska funktionshinder drivs, i samarbete med Kungsholmens och Östermalms stadsdelsförvaltningar, ett neuropsykiatriskt stödteam. Syftet med verksamheten är att genom anpassat stöd i det egna boendet minska behovet av institutionsplacering för personer med Aspergers syndrom, autism och ADHD. I dag får 24 personer stöd av teamet. För närvarande finns ytterligare 10 personer som har behov av insatser.

Samverkan

Samverkansöverenskommelsen mellan Kungsholmens, Östermalms och Norrmalms stadsdelsnämnder och landstingets psykiatri och beroendevård behöver implementeras fullt ut. Detta gäller även överenskommelsen mellan Stockholms stad och landstinget om samverkan kring personer med psykiska funktionshinder och/eller beroendeproblematik. Ansvarsfördelningen mellan kommunen och landstinget måste tydliggöras vad gäller personer som tvångsvårdas. Samarbetet runt personer med dubbel problematik, missbruk och psykisk funktionsnedsättning, måste förbättras.

Av de personer som får boendestöd ökar andelen med allmänpsykiatrisk problematik som personlighetsstörningar och tvångs- och självskadebeteenden.

Antal personer med socialpsykiatriska insatser	2005	2006	2007
Stödboende	20	22	21
Boendestöd	138	161	143
Sysselsättning	276	304	350
-varav norrmalmsbor	170	187	185
Besök i träfflokalen Balder	6 000	5 520	6500
Deltagare i Mentorprojektet	30	32	30
Placering i HVB	14	18	20
Placering på inackorderingshem	13	14	11

Behovet av sysselsättning för yngre personer med funktionsnedsättningar har ökat. Ett aktivt samarbete med arbetsförmedling och försäkringskassa behövs för att inte allt fler permanent ska ställas utanför arbetsmarknaden. Det finns behov av en anpassad arbetsförmedling för personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Minska sjukfrånvaron

Sjukfrånvarotalen för de olika utförarenheterna inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning varierar kraftigt för 2007. Inom socialpsykiatri låg sjukfrånvaron på 3,0 procent medan utförarenheterna hade en sjukfrånvaro på 6,7 procent inom personlig assistans/ledsagning respektive 13,2 procent inom gruppboendeverksamheterna. Fokus kommer att ligga på arbetet med långtids-sjukskrivningarna kommande år, främst genom ett ökat samarbete med företagshälsovården. Enheterna kommer också att arbeta med friskvård och ergonomiska insatser.

Social omsorg

Social omsorg för barn och unga

Från december 2007 till år 2011 beräknas antalet barn i åldern 1-5 år inom Norrmalm öka med ca 100 barn och i åldern 6-15 år med ca 120 barn. Unga i åldern 16-18 år beräknas öka marginellt under motsvarande period.

Kostnader för socialtjänstens placeringar för tonåringar på olika institutioner har ökat och förväntas fortsätta öka. För att motverka detta kommer förvaltningen framför allt att satsa på det långsiktiga och förebyggande arbetet med fokus på barn i åldern 1-5 år. Samarbetet med socialtjänstens vuxenverksamheter behöver förstärkas och utvecklas när det gäller barn till missbrukande föräldrar, psykiskt sjuka föräldrar, våldsutsatta barn och barn i ekonomiskt svaga familjer.

Social omsorg för vuxna

Hemlösa

Norrmalm har, tillsammans med ytterligare en stadsdel, flest hemlösa i staden enligt den senaste räkningen av antalet hemlösa (våren 2006). En generellt försämrad fysisk hälsa hos klienterna, vilket märks bland annat genom att antalet LVM-anmälningar från läkare ökar, ställer högre krav på omvårdnad och medför ökade boende- och behandlingskostnader. Antalet härbärgesnätter minskade 2007 med ca 16 procent under 2007 jämfört med 2006. De mer kvalificerade boendena, som exempelvis inackorderingshem där drogfrihet och omvårdnad ingår, ökade

med 39 procent under 2007 jämfört med 2006 till följd av förvaltningens riktade insatser.

Under 2008 planerar stadsdelsförvaltningen en vidareutveckling av insatserna för de mest utsatta, hemlösa med tungt missbruk och personer med samsjuklighet (missbruk i kombination med psykisk störning) genom projektet LOBO, Lots till självständigt liv och boende. Huvudsyftet är att stärka vård- och boendekedjan för de mest utsatta och ytterligare utveckla samverkan med landstingets beroendevård och psykiatri. Detta förväntas medföra ökade vård- och boendekostnader i ett kortsiktigt perspektiv men minskade kostnader på sikt.

Tillgången på försöks- och träningslägenheter begränsas av att allt fler hyresrätter ombildas till bostadsrätter. Socialtjänstförvaltningen har påbörjat en översyn av insatser för hemlösa och hur samverkan mellan olika myndigheter kan utökas för att snabbare och enklare ge hjälp till personer som är hemlösa.

Samverkan med landstinget

När det gäller personer med missbruk finns en nära samverkan med en av landstingets öppna beroendemottagningar, Norra Mottagningen. Ett av de huvudsakliga syftena med samarbetet är att utifrån kvalificerad medicinsk och psykiatrisk utredning bättre kunna bedöma den enskildes vårdbehov. Det är viktigt att vidareutveckla denna samverkan.

Ändrade förutsättningar

Förändringarna i resursfördelningssystemet för individ- och familjeomsorg för vuxna, som genomförts fullt ut från och med år 2008, ger en märkbar minskning i budget. Det fortsatta utvecklingsarbetet kommer att bli mer beroende av att medel utanför budget beviljas, exempelvis i form av projektmedel.

Dygnet-runt-vård för vuxna år 2005-2007

Insats	2005		2006		2007	
	vård- dygn	antal personer	vård- dygn	antal personer	vård- dygn	antal personer
Placering i HVB (vård)	1 208	14	1 613	15	1 318	17
LVM-hem/övrig LVM-vård	397	5	437	7	682	5
Övriga institutions- placeringar (inklusive Dia Nova)	763	6	1 123	7	1 244	8
Familjehemsvård	429	2	1 000	7	717	7
Summa (inkl. Dia Nova)	2 797	27	4 173	36	3 961	37

Antalet LVM-anmälningar från läkare har ökat markant de senaste åren, vilket är ett tecken på att allt fler av de missbrukare som läkarna kommer i kontakt med har allvarliga somatiska problem. Ofta är det alkoholmissbrukare med livshotande missbruksrelaterade skador. Det är i dessa fall mycket svårt att hitta alternativ till LVM-vård. Behovet av LVM-vård ökar.

Ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder och flyktingmottagande

Samarbetet mellan stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm kring ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder, flyktingmottagande och vissa specialistfunktioner¹, som startade hösten 2007, fortskrider under planperioden.

Förvaltningen har uppnått kommunfullmäktiges mål att halvera antalet bidragstagare mellan 1999 och 2007. Förvaltningen avser att, i samråd med Kungsholmens och Östermalms stadsdelsförvaltningar, göra en särskild satsning under 2008 för att motverka felaktiga utbetalningar av försörjningsstöd.

Det är viktigt att Jobbtorgens verksamhet utvidgas till insatser för fler målgrupper. Insatserna bör på sikt även omfatta personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar. Många personer med olika grad av arbetsförmåga riskerar annars att bli varaktigt hänvisade till sjukersättning eller tidsbegränsad förtidspension, och inte arbetsrehabiliteras via arbetsförmedlingen eller Jobbtorgen.

Från och med våren 2008 kommer två projekt som riktar sig till personer som står långt från arbetsmarknaden att bedrivas inom ramen för ordinarie budget; projektet VEGA för arbetslösa personer i åldern 18-30 år som är sjukskrivna för psykiska besvär samt projektet ARIRE för arbetslösa över 30 år med lång sjukskrivning.

Norrmalm hade endast en flykting 2007 och inga tecken finns på en ökning av antalet flyktingar under planperioden.

---

¹ Budget- och skuldrådgivning, boutredning och konsumentvägledning (det senare avser hela innerstaden).

Stadsmiljö

Verksamhetsutveckling

Antalet boende i innerstaden kommer att öka under planperioden, fler nya aktiviteter tillförs parkerna och nya skolor och förskolor inryms i befintlig bebyggelse. Trycket på att nyttja parkerna för vistelse ökar i en allt tätare stad. Den nya parkdriftentreprenaden ställer högre kvalitetskrav för att möta detta.. I en allt tätare stad ökar också behovet av att bevara grönskan som ett reningsfilter för staden. Trädvårds- och skötselplaner är viktiga instrument i det arbetet.

Ekonomisk utveckling

År 2009 inleds en ny entreprenadperiod för parkdriften på tre år plus möjlig förlängning på tre år. En ny indelning med mindre områden inom stadsdelarna prövas för att på så sätt ge fler företag möjlighet att komma in på marknaden.

Underhållsåtgärder vidtas i enlighet med stadsdelsnämndens fastslagna parkplan. För 2008 är knappt 3 mnkr avsatt för underhåll av parker och 0,5 mnkr för lekplatser. Stadsdelsnämnden bedömer att minst samma summa behövs för den kommande planperioden. Det ökade trycket på lekplatser och att många förskolor saknar eller har för små gårdar kommer att kräva utökade resurser för parkskötseln.

Kostnaderna för avskrivningar och internräntor beräknas till 4,7 mnkr för 2008. Under planperioden förväntas ränte- och avskrivningskostnaderna att öka till ca 5,2 mnkr 2009, 5,5 mnkr 2010 och 6,1 mnkr 2011. För åren 2009 och 2010 är 5,1 respektive 5,4 mnkr budgeterat. Ökningen av kapitalkostnaderna beror till stor del på att parkinvesteringar har färdigställts under 2007, t.ex. Vasaparken. Stadsdelsnämnden förutsätter att kapitalkostnaderna kommer att täckas genom anslag från kommunfullmäktige i kommande budgetar.

Prioriteringar under kommande år

Kostnaderna för drift och underhåll av parkerna påverkas i hög grad av beslut som fattas innan investeringen och utformningen av parken är färdig. Besluten i program och under projektering påverkar skötseln på olika sätt.

Investeringar

Planerade investeringar

I flerårsbudgeten ska stadsdelsnämnden besluta om investeringar som nämnden anser är prioriterade för planperioden. Nedan redovisas parkinvesteringar i prioritetsordning. Investeringsönskemålen redovisas också i bilaga 3.

1. *Hälsingehöjden*: Förvaltningen har tagit fram ett program under 2007 för upprustning. Medel finns avsatta för projektering 2008. Parken är i huvudsak utformad för lek, har ett stort besöksstryck och är i behov av upprustning. Förvaltningen föreslår att 2 mnkr omfördelas från Rödabergsområdet och att 4,0 mnkr tidigareläggs för att genomföra åtgärderna i en följd enligt förvaltningens ursprungliga förslag.
2. *Rödabergsområdet*: Förslaget innebär upprustning av parkområdet med utgångspunkt i *Bevarande- och upprustningsplanen för Rödabergsområdet*.
3. *Tegnerlunden*: Parken är sliten, har ett stort besöksstryck och är i behov av upprustning. Förvaltningen föreslår projektstart 2010.
4. *Enkehusparken*: Parken är mycket sliten, har ett normalt besöksstryck, används av många förskolor och som skolidrottsplats. Under 2008 tas en trädvårdsplan fram. Förvaltningen föreslår byggstart 2010.
5. *Observatorielunden*: Parken har ett regionalt värde och används även av besökare från andra stadsdelar. Vård av träd, förnyelse av planteringar, förbättrad belysning och trygghet är de viktigaste åtgärderna. Förvaltningen föreslår projektstart 2010.

Driftskostnadskonsekvenser av investeringar

Investeringar i befintliga parker ska leda till att parkens funktion anpassas till dagens förutsättningar, en mer rationell skötsel och en minskad driftskostnad, t.ex. genom att ett nytt mer hållbart material används samt att svårskötta delar förändras. Parkskötseln de tre första åren sker som garantiskötsel, därefter får stadsdelsnämnden ansvaret.

Övriga redovisningar

Ekonomiska bedömningar

Budgetunderlagen ska inrymmas i beslutade planeringsunderlag för 2009-2011. Stadsdelsnämnden redovisade år 2007 ett underskott om 8,9 mnkr före resultatöverföringar och ett underskott om 7,7 mnkr efter resultatöverföringar. Större underskott redovisades inom äldreomsorg, social omsorg barn och ungdom, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och ekonomiskt bistånd.

Under kommande år kommer behovet av kommunal service att påverkas av den nyproduktion av bostäder som sker. Det finns dock osäkerheter om när inflyttning kommer att ske, varför det är viktigt att noga följa byggprojekten så att utbyggnad av service sker i takt med den ökade inflyttningen. Etablering av verksamheter i nybyggda fastigheter innebär i de allra flesta fall högre lokalkostnader i jämförelse med befintliga lokaler.

Förvaltningens arbete med att minska sjukfrånvaron kommer att intensifieras under de närmaste åren, för att nå stadens mål om en total sjukfrånvaro på under 5 procent år 2010. Förvaltningen kommer att arbeta strategiskt med hälsofrågor utifrån att sjukfrånvaron varierar både mellan och inom verksamhetsområdena.

Vid vissa arbetsplatser inleds arbetet med organisatoriska översyner som ett stöd för att minska korttidssjukskrivningar samt motverka att fler blir långtidssjukskrivna. Inom vård- och omsorgsverksamheterna kommer förvaltningen, tillsammans med företagshälsovården och försäkringskassan, att fokusera på arbetet med arbetsförmåge- och hälsoutredningar för de långtidssjukskrivna medarbetarna.

Personalkostnaderna utgör för närvarande (februari 2008) 58 procent av nämndens nettokostnader. De centrala löneavtal som gäller för 2009 innebär löneökningar på 3,5-4 procent för personalgrupperna inom stadsdelsnämnden. I den mån kompensation för pris- och löneökningar inte utgår till nämnderna kommer effektiviseringar motsvarande pris- och löneökningarna att genomföras.

När upphandling och avknoppning av kommunala verksamheter genomförs, kommer en viss övertalighet att uppstå på grund av att medarbetare väljer att stanna kvar i kommunen. När den kommunala driften minskar påverkas också behovet och sammansättningen av den lokala administrationen. Den övertalighet som uppstår kommer initialt att medföra ökade kostnader.

De omstruktureringar som pågår och som planeras kommer att påverka stadsdelsnämndernas möjligheter att bedriva en effektiv administration. Om en betydande del av verksamheterna direktfinansieras med peng och bedrivs av andra huvudmän, minskar nämndens möjligheter att genomföra effektiviseringar.

Kommunfullmäktige förväntas under våren ta beslut om att serviceförvaltningen tar över vissa administrativa arbetsuppgifter från nämnderna. Detta är en bra lösning för staden som kommer att innebära effektiviseringar av ekonomiadministrationen.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets blanketter
2. Lokalförsörjningsplan
3. Investeringsönskemål 2009-2011